

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum error impediât matrimonium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

coniugium perfectum fuerit ostendit per tria bona matrimonii, quae ibi fuerunt, scilicet proles, fides, & sacramentum. Proles enim Christus fuit ibi, fides quia ad alterum nullum, & sacramentum quia nullum diuortium. Postea dicit quod matrimonii prima & principalis causa fuit liberorum procreatio. Secunda est fornicationis euitatio: sunt etiam aliae causae minus honestae, ut pulchritudo viri & mulieris, quaerit pecunia & diuitiarum possessio, & alia huiusmodi. Postea remouet errorem quorundam dicentium quod propter minus honestam causam matrimonium non contrahitur, sed quod propter huiusmodi causas non impediatur quin sit matrimonium probat, quia malitia vel peruersa intentio alicuius non commaculat sacramentum, nec eius bonitatem tollit, nec impedit. Vltimo dicit quod in matrimonio Virginis beatae & Ioseph sunt quaedam aliae causae speciales. Prima fuit, ut virgo eius solatio & auxilio sustentaretur. Secunda fuit, ut partus virginis diabolo celaretur. Tertia fuit, ut Ioseph fuisset testis castitatis, virginis, & post defendere eam ab infamia suspicionis, ne ut adultera damnaretur ab hominibus.

QVAESTIO PRIMA.

Vtrum error impediatur matrimonium.

Circa distinctionem istam primo quaeritur, vtrum error impediatur matrimonium. Et videtur quod non, quia sicut requiritur consensus ad matrimonium, sic intentio ad baptismum; sed si quis intendat baptizare vnum, & baptizet alium, vel baptizati ab vno, & baptizetur ab alio, nihilominus esset verus baptismus, ergo similiter si quis consentiat contrahere cum vna credens aliam esse, nihilominus erit verum matrimonium.

2 Item maximus error est in fide, sed ille non impedit matrimonium; est enim verum matrimonium si aliqua contrahat cum viro haeretico quem credit catholicum, ergo nullus alius error impedit matrimonium.

3 Item sicut matrimonium est quidam contractus, ita emptio & venditio, sed in emptione & venditione si detur aurum & quivalens pro alio auro non impeditur venditio, ergo nec matrimonium impeditur, si pro vna muliere alia detur.

4 IN contrarium est, quia secundum legem civilem quae habetur, ff. de iurisdictione omnium iudicum. Si per errorem, nihil est tam contrarium consensui sicut error, sed consensus requiritur ad matrimonium, ergo error impedit ipsum.

5 **R**ESPONSIO. Dicenda sunt duo. Primum est, quod error impedit matrimonium. Secundum est, quod non quilibet error impedit ipsum, sed error personae vel conditionis deterioris, ut quum quis liber contrahit cum ancilla quam credit liberam.

6 Primum patet, quia illud quod impedit causam impedit effectum, sed error impedit consensum qui est causa matrimonii, ergo impedit matrimonium. Maior patet. Minor probatur, quia quum consensus sit actus voluntatis quae supponit actum cognitionis, quicquid impedit cognitionem impedit consensum, sed error impedit cognitionem, ergo impedit consensum.

7 Secundum patet, quia effectus in his quae sunt essentialia matrimonio impedit matrimonium, non autem defectus in his quae sunt accidentalia. Sic enim est circa quilibet rem quod manentibus essentialibus quantumcumque variantur accidentalia manet natura rei, non autem quando variantur essentialia, sed solus error personae & conditionis deterioris ponit defectum circa essentialia matrimonii, non autem error fortunae, seu qualitatis, ergo solus error personae & conditionis deterioris impedit matrimonium. Minor patet, quia quum sit quadruplex error personae, ut quum consentitur in vnam, & alia supponitur, & conditionis, quando creditur libera quae est serua: fortuna, quando creditur diues, & tamen est pauper: qualitatis, quia creditur bona quae tamen est mala, solus error personae, & conditionis deterioris est contra essentialia matrimonii: matrimonium enim duo includit personas quae contrahunt, quae sunt quasi materia coniunctionis matrimonialis, & obligationem mutuam, quae est quasi forma

per quam accipitur potestatem in se inuicem: contra primum est error personae, contra secundum est error conditionis, quia vir & mulier in matrimonio ad paria obligantur, sed ille qui est seruitus conditionis non potest de corpore suo facere pariem obligationem cum illo qui est libere conditionis, ergo error conditionis deterioris sicut est seruitus, est contra naturam matrimonii. Dico autem deterior, quia error conditionis paris vel melioris non impedit matrimonium: ut si seruus contrahat cum serua quam credit liberam, vel si quis contrahat cum libera quam credit seruam, quia hic non habet locum ratio assignata, hoc autem intelligendum est de illis qui sunt simpliciter serui vel seruae, sicut sunt empitii, vel vernaculi (id est in seruitute nati) tales enim sunt res domini sui, nec acquirunt aliquid sibi, sed domino. Et domini possunt eos vendere tanquam res suas: talis enim seruitus ignorata ab alio coniuge libero nimis est in laesionem iuris quod habere debet vnus coniugum in alterum ratione matrimonii. Potest enim dominus talem seruum mittere ad extremas partes mundi, & ibi eum vendere, & sic coniux libera fraudaretur societate thori simpliciter vel ad maximum tempus.

8 Sunt autem alii qui non sunt simpliciter serui, quibus habeant aliquas condiciones seruitus, videlicet quod non possunt recipere tonsuram clericalem, vel ordines sine licentia domini sui; & quando moriuntur, domini habet bona eorum mobilia & immobilia in toto vel in determinata parte: & tales vocantur homines de corpore, & debent potius dici conditionari quam serui, & ignorantia talis conditionis non impedit matrimonium contrahendum, nec dirimit contractum. Error autem fortunae vel qualitatis non est contra essentialia matrimonii, & ideo non impedit matrimonium: hoc autem intelligendum est quando consensus est absolutus, & verba experimentia ipsa sunt absoluta. Si vero consensus sit conditionatus & similiter verba ipsa experimentia sint conditionata, tunc nullum est matrimonium conditionibus illis non exantibus, nec in iudicio animae, nec ecclesiae.

9 AD primum arg. dicendum quod non est simile de baptismo & matrimonio: quia baptismus habet efficaciam suam ex opere operato, propter quod sufficit quod baptizatus intendat baptizari, & baptizans baptizare, sed matrimonium est quaedam obligatio voluntaria contrahentium habens efficaciam ex consensu eorum, & ideo oportet quod consensus cadat super contrahentes in inuicem, non solum super contractum ipsum.

10 Ad secundum dicendum quod error in fide non est contra essentialia matrimonii sicut personae, nisi error ille causeret disparitatem cultus, sicut si contraheret Christianus cum aliqua Iudaea vel Gentili quam credit esse Christianam, & tunc error non esset principale impedimentum sed disparitas cultus: si autem Christianus contrahat cum haeretica (quum sint eiusdem cultus quo ad obligationem, propter baptismum communem) non est error qui sit contra essentialia matrimonii, nec in forma, nec in materia, sicut error personae est defectus in materia.

11 Ad tertium dicendum quod pecunia in contractibus accipitur quasi mensura aliarum rerum, & non quasi propter se quaerita, ut patet ex. Ethic. propter quod si non detur illa pecunia quae creditur esse aequalis valoris, nihil obest contractui. Sed si in re quaeritur propter se esse error, impediretur contractus: sicut si pro certo scypho auro empto daretur alius, nisi expressè placeret ementi prius, quia tunc fieret quasi permutatio primi in secundum per nouum contractum, quod non est licitum in matrimonio.

QVAESTIO SECUNDA.

Vtrum decurrit beatam Virginem matrimonio copulari.

Secundo quaeritur de matrimonio beatae Virginis, vtrum decurrit eam matrimonio copulari. Et videtur quod non; quia quicumque consentit in matrimonium, consentit aliquo modo in carnalem copulam, sed talis consensus de rogat virginitati, ergo non decurrit beatam Virginem quae virginitatem vouerat matrimonio copulari.